

Příspěvek k rozšíření užovky hladké v okrese Frýdek–Místek

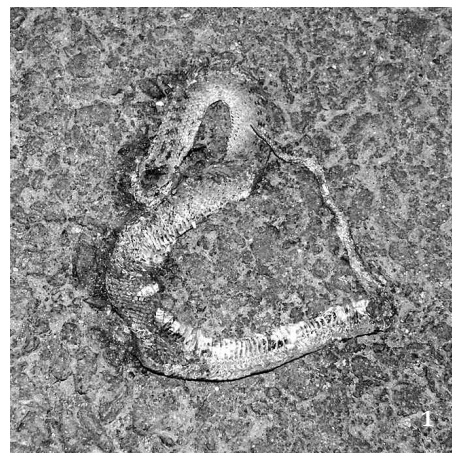
Severní Morava, resp. Slezsko patří z hlediska monitoringu plazů k relativně prozkoumaným územím (Guziur 1978, Gvoždík a Beneš 1997, Hudeček a Šuhaj 1997). K poznání severomoravských populací užovky hladké (*Coronella austriaca*) přispěly další studie (Černoch 1920, Svoboda 1930). Kompletní zpracování výsledků rozšíření plazů z území celé ČR přinesla práce B. Mikátové a kol. Atlas rozšíření plazů v České republice (2001). Výskyt užovky hladké byl v ní potvrzen a zaznamenán v celkem 280 kvadrátech síťového mapování. Stav rozšíření autoři rozdělili na tři části – před r. 1960, mezi lety 1960–89 a 1990–2001, případně údaj problematický. Tzn., že ne všechny kvadráty znamenají současné rozšíření. Za recentní jsou v tomto případě považovány nálezy v letech 1990–2001. V jednom z uvedených kvadrátů (6978) byla užovka hladká pozorována naposledy před r. 1989 – pouze jeden exemplář. Jde o nález z kompletní práce zabývající se rozšířením obojživelníků a plazů v okrese Frýdek–Místek (Kondělková 1994). Mimo to byl druh zaznamenán a v Kondělkově práci uveden i v kvadrátech 6375 a 6476, vše rovněž před r. 1989, což vzhledem k atlasu Mikátové a kol. také znamená v současnosti nedoložený výskyt. Čtverec 6978 je z hlediska znovupotvrzení výskytu užovky hladké hlavním předmětem našeho příspěvku.

Nález na lokalitě Třinec – Dolní Líštná (obr. 3) učinil v rámci fytoocenologického výzkumu V. Ladányi dopoledne 17. 8. 2007. Při procházení terénem zpozoroval na podmáčené mechové ploše tvořené odpadní struskou dospělého, asi 60 cm dlouhého jedince autorovi z této lokality neznámého druhu hada (obr. 2). Po vyfotografování byla užovka (posléze určena jako *C. austriaca*) vypuštěna zpět na

stejně místo. Při dalších návštěvách lokality v r. 2007 nebyl druh opětovně doložen. Až 31. 8. 2008 byl asi 500 m od původního pozorování nalezen usmrčený (přejetý) mladý jedinec užovky hladké (obr. 1) na místní komunikaci nad sídlištěm Sosna v nadmořské výšce 365 m (pozn.: B. Mikátová a kol. uvádějí většinu potvrzených nálezů v České republice v rozmezí 450–500 m n. m.). I vzhledem ke starším citovaným nálezům z této oblasti je tedy pravděpodobné, že se na území Třince – Dolní Líštné, resp. části odkaliště, vyskytuje populace silně ohrožená užovky hladké.

Tato zajímavá lokalita se nachází v katastrálním území města Třinec v části Dolní Líštná (Moravskoslezský kraj, 345 až 370 m n. m.). Jde o ruderalní, člověkem vytvořené stanoviště, resp. odkaliště strusky a popílku patřící Energetice Třinec, a. s. (od r. 1998 se struska a popílek na lokalitu nevyvážejí). Součástí území jsou i dvě vodní nádrže. Celková rozloha lokality je 7,5 ha. Území patří do mírně teplé podnebné oblasti. Místo je faunisticky zajímavé z hlediska rozšíření i dalších plazů a obojživelníků. Zatím jsme zde zaznamenali čolka obecného (*Lissotriton vulgaris*), kuňku žlutobřichou (*Bombina variegata*), ropuchu zelenou (*Pseudepidalea viridis*), ropuchu obecnou (*Bufo bufo*), skokana hnědého (*Rana temporaria*), skokana štihlého (*R. dalmatina*), druhový komplex zelených skokanů (*Pelophylax* sp.), ještěrku obecnou (*Lacerta agilis*), ještěrku živorodou (*Zootoca vivipara*), užovku obojkovou (*Natrix natrix*) a zmiji obecnou (*Vipera berus*).

Popsané nálezy užovky hladké však nejsou jediným naším pozorováním tohoto druhu z okrese Frýdek–Místek. Na asfaltové silnici vedoucí od parkoviště pod Velkou Kykulou v obci Košařiska (560 m n. m.,

kvadrát 6477) jsme 6. 7. 2008 našli rovněž usmrčeného nedospělého jedince. Výskyt i na jiných místech Frýdecko–Místecka tak není vyloučen. To ostatně dokazují i recentní nálezy užovky hladké z této oblasti, např. z lokality Žermanický lom (Vlček 2007, osobní sdělení), z hráze přehrady Šance u Starých Hamrů (Holuša 1994 citovaný v Mikátová a kol. 2001) či z lokality Třinec – Borek (Pazderka 2000 v Mikátová a kol. 2001). V úvahu přichází i možnost, že se druh šíří regionem vhodnými biokoridory, např. nivou řeky Olzy (Šuhaj, Vlček a Jablonski 2005).

Závěrem je možné konstatovat, že i přes nové, resp. staronové záznamy nálezů užovky hladké je rozšíření tohoto velice zajímavého zástupce naší hadí fauny v ČR stále nedostatečně známo. Jde o druh, který vede výrazně skrytý způsob života. O tom svědčí ojedinělá, povětšinou nahodilá zjištění na většině území naší republiky. K lepšímu poznání o rozšíření užovky hladké ve volné přírodě by určitě přispěl cílený monitoring druhu, který by byl zajištěn i přínosem k hlubšímu poznání její biologie.

- 1 Užovka hladká (*Coronella austriaca*) – usmrčené mládě na cestě poblíž sídliště Sosna. Foto V. Ladányi
- 2 Užovka hladká nalezená v Třinci – Dolní Líštné. Foto V. Ladányi
- 3 Místo nálezu užovky hladké na odkališti v Třinci – Dolní Líštné. Foto D. Jablonski

